

КУЛІКОВСЬКИЙ Р.І.,
магістр держ. управління, аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
ПЕТРЕНКО В.П.,
д-р. екон. наук., професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування
ХАМЧУК Г.П.,
магістр держ. управління, аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ІНТЕЛЕКТОКОРИСТУВАННЯ ЯК ГОЛОВНА УМОВА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ПРИРОДИ

Стурбованість людства проблемою раціоналізації використання природних ресурсів планети Земля є цілком виправданою тим катастрофічним станом середовища його існування, яке було сформоване завдячуючи нераціональній поведінці людей – єдиних носіїв і користувачів розвинутого інтелекту серед представників живої природи. Адже неможливо заперечити той факт, що всі глобальні, регіональні і локальні кліматичні, екологічні, демографічні, харчові, міграційні і т. д., і т. п. проблеми сучасного світу, а також нескінчений перелік міжнародних, релігійних, територіальних політичних, торговельних, сировинних і військових конфліктів є наслідком реалізації створених людським інтелектом учень, ідей, ідеологій, цілей, політик, програм, проєктів, технологій, апаратів, механізмів та інструментів з їх досягнення.

Чому ж результати інтелектуальних зусиль як окремих людей, так і людських спільнот, які повинні були б принести людям добробут і щастя, на ділі обертаються на втрати і шкоду, загрози і катастрофи, конфлікти і війни?

Український філософ і публіцист С. Дацюк в статті «Ультиматум мислення» (*Українська правда 30.09. 2019*), шукаючи відповіді на сформульовані ним же питання «Як встановити партнерські відносини з Природою, якщо мислити її тільки як джерело ресурсів?» і «Як домогтися осмислених відносин між цивілізаціями, часами, культурами, якщо шукати єдину, універсальну модель співжиття?», загострив увагу на тому, що сьогодні «В нашому суспільстві **вже немає місця для мислення**» і, що «... **мислення допускається** тільки там, де воно не зачіпає основ суспільного устрою» (тут і далі підкреслено нами, К.Р.І, П. В. П., Х. Г. П.). Така гіперболізація, применшуючи роль мислення як динамічної форми використання людиною інтелектуальних ресурсів для цільової трансформації всіх інших ресурсів природи (природокористування), привертає, однак, увагу до неможливості виключення з цього процесу інтелекту, оскільки без його присутності саме поняття «природокористування» втрачає сенс.

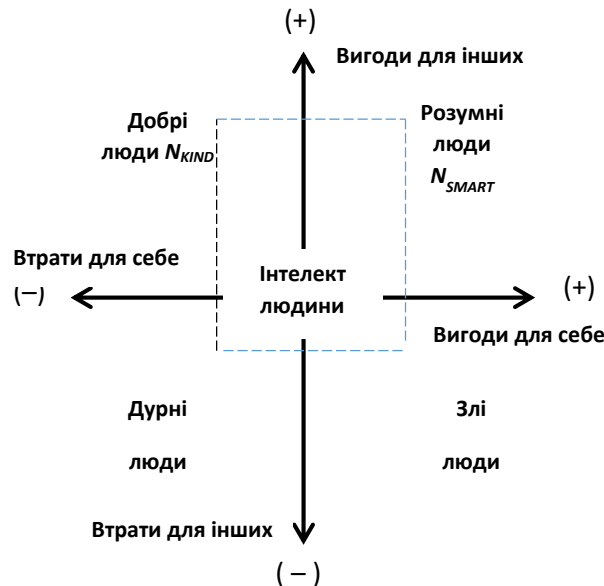
Отже, факт того, що саме інтелект і мислення та вмотивовані ними поведінка і дії його носія/носіїв з використання всіх інших ресурсів природи виступає джерелом як позитивних, так і негативних результатів життєдіяльності і життєтворчості людини, підтверджує необхідність і доцільність поширення сформульованої раніше одним із авторів умови організації належного інтелектокористування як фундаментальної умови і обов'язкової функції управління життєвою активністю людства і всіх його похідних складових. Запропонована інтерпретація людського інтелекту як найважливішого ресурсу природи робить очевидним факт того, що процес мислення будь-якої наділеної інтелектом особистості чи їх груп (організація, територіальна громада, регіон, країна, планета) є таким же процесом використання природного ресурсу множини N елементарних носіїв ординарного, неординарного чи елітного інтелекту, розділеного за ідеологічними, політичними, професійними, економічними і т. п. втратами та інтересами, як і використання будь-яких інших природних ресурсів. Тому, припустивши, що всі N носіїв є розумними людьми, запитаємо себе ким, чому і для чого генеруються та реалізуються нераціональні, неправильні, невірні, шкідливі, злочинні і т. п. інтелектуальні продукти-рішення, реалізація яких нищить природу, безповоротно вичерпує ресурси, наносить шкоду довкіллю та може загрожувати самому існуванню множини N людей.

Відповідь на це питання може дати відома площинна модель «Квадрант К. Чіполла» (див. Рисунок) в координатах орієнтованості використання інтелекту і мислення множиною людських ресурсів N на отримання вигід і благ або «для себе», або «для інших», в якій множина N інтерпретується сумою підмножин

$$N = N_{SMART} + N_{KIND} + N_{BND} + N_{STD},$$

де N_{SMART} – підмножина розумних людей, які, за версією Individual Difference Research Labs, «... роблять добро для інших, водночас роблячи добро для себе (виграш-виграш). Вони економічно розумні та роблять усе краще для всіх», N_{KIND} – підмножина добрих людей, які «Роблять добро для інших, нехтуючи тим, щоб робити добро для себе (виграш-програш), є щедрими, але занадто гарними для цього світу», N_{BANDIT} – підмножина злочинців, які «Роблять зло іншим, одночасно роблячи добро для себе. Є нечесними і посягають на права інших для особистої вигоди» і N_{STUDID} – підмножина дурних, які «... наносять збитки, не отримуючи вигоди. Блага знищуються, суспільство бідніше» див. Рис.).

Тоді, керуючись відомим висловом Платона «Рішення слід приймати на основі знання, а не більшістю голосів», слід припустити, що з множини N (більшість) стає доцільним виділити частку n (влада) тих, кому всі N тим чи іншим чином делегують право управляти і приймати рішення про раціональне використання інших природних ресурсів (включаючи і людський інтелект) для результативного і ефективного продукування та розподілу благ з вигодою для всіх N .

Модель «Квадрант К. Чіполла» диференціації людей за інтелектуальними складовими

В публікаціях низки дослідників доведено, що в характеристиці інтелекту будь-якої людини є одночасно присутніми всі 4 виділені К. Чіполла складових розумності, доброти, схильності до злочинних дій і, нарешті, тупості. Тобто, інтелект I_i окремішньої i -тої особистості також буде визначатись сумою відповідних складових

$$I_i = I_{SMART} + I_{KIND} + I_{BANDIT} + I_{STUPID},$$

де I_{SMART} – пріоритет досягнення спільної вигоди, I_{KIND} – пріоритет забезпечення вигоди для інших, I_{BANDIT} – пріоритет власної вигоди за рахунок її втрати іншими, I_{STUPID} – втрата вигід, а її поведінка в суспільстві, отримані результати і наслідки визначатимуться домінуючими складовими інтелекту.

Тому організацію належного інтелектокористування слід насправді вважати фундаментальною умовою і обов'язковою функцією процесу управління життєвою активністю будь-якої множини людей N – процесу, який прийнято доручати спеціально відібраним, кваліфікованим і досвідченим людям підмножини n і які повинні уміти використовувати в процесах прийняття рішень не тільки власний інтелект (тобто I_n підмножини n), а й головний ресурс Природи планети Земля – інтелект I_N множини людей N .

Усвідомлення цієї необхідності уже привело до появи у світовій практиці низки управлінських технологій залучення в процеси і процедури управління соціально-економічними системами окрім інтелекту людей підмножини n ще й інтелекту людей з множини N , які уже відомі під назвами групового, командного, партисипативного, інклюзивного, синархічного управління.

Однак, використання названих технологій представниками підмножин N_{BANDIT} і N_{STUPID} є неможливим, оскільки останніми інтереси і вигоди для інших людей навіть не розглядаються. Тому, стає цілком очевидним, що в процесі добору суспільством індивідуумів до підмножини n представники підмножин N_{BANDIT} і N_{STUPID} в ідеалі не повинні навіть приймати участь. Адже на думку автора моделі «Квадрант К. Чіполла» тільки за цієї умови у владі (підмножина n) буде «... достатньо розумних людей», щоби стримувати активних дурнів і не давати їм зруйнувати те, що створили розумні».

Аналіз вітчизняних реалій автором уже згаданої вище статті «Ультиматум мислення» привів його до висновку, що «гідне місце України в новому постглобальному світі» відкриють тільки «... інакше мислення та інакша освіта», а також «думаючі люди». При цьому, сформульована ним же в статті «Інакший світ теза «Мислення важливіше ідей. Хороше мислення з поганими ідеями краще хороших ідей з поганим мисленням» (Українська правда 27.08.2021) підтверджує необхідність і доцільність пріоритетного забезпечення належного інтелектокористування в системі управління держави Україна.